

ÚVOD — CO BYLO NA POČÁTKU

„Na počátku...“ To jsou slova, kterými Bible začíná.



Co bylo na počátku? Jak vznikl náš vesmír, svět? Jak začal? Vědci dnes vědí, že celý náš vesmír vznikl z jediného nekonečně malého bodu v jediném okamžiku asi před čtrnácti miliardami let. Ale může nás takové vysvětlení uspokojit? Dovedeme si představit, že před tímto okamžikem neexistovalo nic? Vůbec nic? A pak z toho náhle něco vzniklo? Nebyl přece jen potřeba nějaký Bůh, aby ten proces odstartoval? Jenomže: kdyby tomu tak opravdu bylo, kde se vzal ten Bůh? Kdo stvořil jeho? Nemohl přece existovat odevždy. To také nedává smysl.

Podobné otázky — otázky o původu světa a smyslu života — si lidé kladli odedávna. Bible je souhrn velmi starých textů, které sepsal židovský národ, a které se na tyto otázky snaží odpovědět — někdy přímo, jindy skrze příběhy, které se v židovském národě vyprávěly. Mnohdy se týkaly skutečných událostí a mnoho biblických hrdinů opravdu žilo, i když jim možná ty příběhy přisoudily více schopností a dovedností. Ale od toho je přece příběh: musí být zajímavější než běžný život.

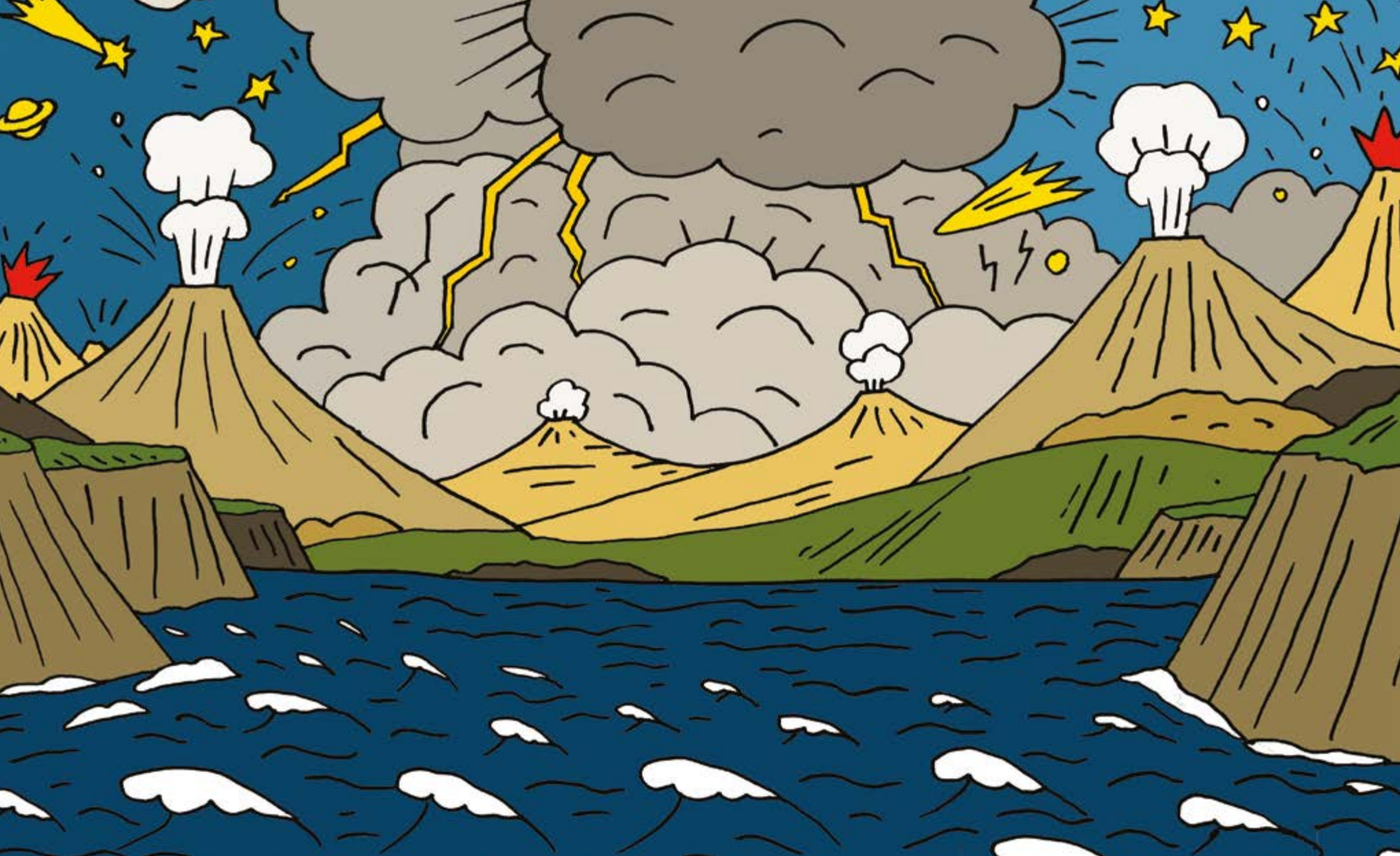
Často se v Bibli mluví o Bohu. Odjakživa lidé doufali a věřili, že jejich život přece jen má smysl a že nekončí

smrtí, a útěchu jim přinášela víra v Boha. Také se ovšem Boha báli — někdo více a někdo méně — a snažili se žít raději lépe. Moc jim to ale nešlo, jak uvidíte v dalších kapitolách.

Křesťané i židé jsou přesvědčení, že Bible je tím, co Bůh chtěl, abychom o něm znali. Že těm, kteří ji psali, napověděl, co mají napsat. Většinu Bible mají křesťané a židé společnou. Říká se jí Starý zákon. Křesťané pak k Bibli přidali ještě Nový zákon, který pojednává o životě Ježíše Krista. Křesťané věří, že Ježíš byl boží syn, poslaný Bohem do našeho světa, aby se tu pro nás obětoval a ukázal nám správnou cestu.

Nový zákon je nejmladší část Bible. Přesto byl napsán už před dvěma tisíci lety. Z toho vidíme, jak je Bible stará. Různé její části byly napsané v různých dobách různými autory, většinou neznámými. Bible, spolu s filozofií a kulturou starověkého Řecka a Říma, byla a dosud je nedílnou součástí naší evropské, nebo také západní civilizace. A je úplně jedno, jestli jsme věřící nebo nevěřící. Bez znalosti Bible nemůžeme porozumět evropské kultuře, nemůžeme pochopit, čím se lišíme od ostatních kultur. Mnoho lidí se dnes bojí, že evropská civilizace zanikne nebo ztratí svou podobu. Ale víme vůbec, jaká podoba to je? Bez znalosti Bible sotva. A tak než začneme naši civilizaci hájit, měli bychom jí nejprve porozumět. Měli bychom vědět, kdo jsme.

STARÝ ZÁKON



„NA POČÁTKU STVOŘIL BŮH NEBE A ZEMI“



ible začíná stvořením světa. Čím jiným začít? Na počátku Bůh tvořil svět. Nejdříve ze všeho stvořil nebe a zemi, ta však byla pustá a prázdná a vítr vířil nad vodami. To dává smysl. Dnes je vědecky dokázané, že naše Země byla na počátku, před asi čtyřmi

miliardami let, velmi horká. Voda na ní neexistovala v kapalné podobě, jen jako pára. Sopky chrlily žhavou lávu a v zemské atmosféře zuřily neustálé bouře.

Druhý den Bůh oddělil vody od vod, čímž se může rozumět i to, že voda začala existovat i v kapalné podobě — země se už trochu ochladila. Oblohu pak Bůh nazval nebe.

Třetí den Bůh oddělil moře a souš a stvořil celou rostlinnou říši.

Čtvrtý den umístil na oblohu dvě světla: slunce a měsíc. Tady se dávné představy se současným vědeckým poznáním rozcházejí. Lidé tehdy neměli ponětí, že Slunce

a Měsíc jsou vesmírná tělesa, Slunce dokonce nesrovnatelně větší než naše Země.

Pátý den Bůh stvořil nižší živé tvory — obyvatele moří i souše a také ptáky.

Teprve šestý den stvořil všechny savce a nakonec i člověka — vrcholné dílo boží. Podle Bible stvořil Bůh člověka — muže i ženu — k svému obrazu, čemuž můžeme rozumět tak, že v sobě cosi božského máme. Přinejmenším to, že o Bohu často uvažujeme. Ano, i podle Bible je člověk nejvyspělejším tvorem na Zemi. Bůh mu Zemi i se všemi živočichy svěřil, aby jí vládl. A jak víte, člověk dnes Zemi opravdu beze zbytku ovládl. Není však zcela jasné, zda je to dobře.



RÁJ, ADAM, EVA, VYHNÁNÍ Z RÁJE



odle jmenovaných řek Eufrat a Tigris se biblický Ráj nacházel někde na území Mezopotámie. Tam opravdu vznikla jedna z nejstarších lidských civilizací používající písmo. V Mezopotámii bylo teplo a díky řekám tam mohlo vzniknout zemědělství.

V Bibli se však Rájem zároveň myslí počáteční období vývoje člověka, kdy jediným lidským obyvatelem Ráje byl muž Adam, který tam žil velmi bezstarostně. Nepotřeboval pěstovat plodiny, protože dostatek obživy mu dávaly ovocné stromy.

Biblický Ráj však má i své tajemné místo: strom poznání dobra a zla. Bůh Adamovi zakázal z tohoto stromu jíst pod pohrůžkou smrtí.

Aby Adamovi nebylo v Ráji smutno, stvořil mu Bůh ženu. Adam a Eva žili v Ráji blaženě a šťastně. Byli nazí a neznali stud — tak jako ostatní živočichové. V Ráji však žil také had. Ten si počkal na Evu a poťouchle ji upozornil na strom poznání, jehož ovoce jí Bůh nechtěl dopřát. Eva

podlehla své vlastní chtivosti, utrhla zakázané ovoce, zakousla se do něj a dala jíst i Adamovi.

Tím skončilo období rajske nevědomosti. Adamovi i Evě se náhle otevřely oči. Poznání nepřináší jen štěstí. Být si vědom dobra a zla, nahlížet nejistou budoucnost a smrt, to je lidský úděl.

Podle čeho Bůh poznal, že Adam s Evou jedli ze stromu poznání? Našel je zahalené listím. Ti dva se náhle styděli — nechtěli už být před sebou nazí. Nebýt zakázaného ovoce, nic takového by je nenapadlo.

Boží hněv byl obrovský. Ne však tak velký, aby splnil svou původní výhrůžku, že je oba usmrtí. Jen je vyhnal z Ráje. Adamovi k tomu řekl: „Buď zlořečena kvůli tobě země! Jen s námahou z ní budeš dobývat obživu.“ A ještě známější jsou jeho slova: „Prach jsi a v prach se obrátíš.“

Samozřejmě si to vyřídil i s Evou: „Rozmnožím útrapy tvého těhotenství, v bolestech budeš rodit syny.“ Bůh také podle Bible stanovil, že muž bude ženě vládnout. Někteří z židů i křesťanů, a tím spíše muslimů, kteří se rovněž hlásí k prvním kapitolám Bible, proto dodnes neuznávají postavení žen ve společnosti jako rovnoprávné. Ve skutečnosti biblické příběhy nelze brát doslovně. Spíše bychom je měli chápat jako básnické nebo povídkové vyprávění o strastiplné cestě lidstva. O lidských snech, touhách, vítězstvích i prohrách.

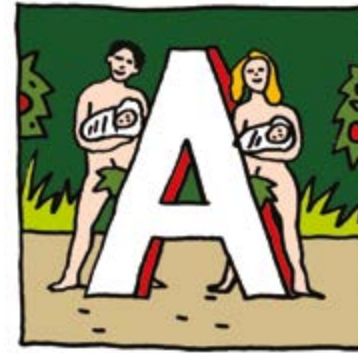
BOŽÍ JMÉNA



idovské náboženství bylo na svou dobu velmi pokrokové. Židé totiž věřili v jediného boha, zatímco jiné národy a kultury uctívaly v té době mnoho bohů. Vzpomeňte jenom, kolik bohů sídlilo ve starověkém Řecku na bájně hoře Olymp. Podobně ve starém Egyptě

se stavěly svatyně různým bohům a za boha byl často považován dokonce sám císař. Oproti tomu židovský národ vyznával jediného boha — svého Boha. Židé věřili, že si tento Bůh, který stvořil svět, vyvolil právě jejich národ. Že jsou to oni, které miluje, ale také se na ně často zlobí a je na ně přísný. Je pro ně trochu otcem. Tento jejich Bůh se někdy v Bibli jmenuje Jahve, jindy Hospodin — záleží na překladu. Ano, Bible, se kterou se setkáváme, je přeložená z prastarého jazyka, v našem případě do češtiny. A protože překlad tak starých textů není snadný, mohou se různé překlady lišit. Už v šestnáctém století pořídila tehdejší jednota bratrská (česká evangelická církev) překrásný a slavný překlad, kterému se říká Bible kralická.

POPLETENÁ BIBLE?

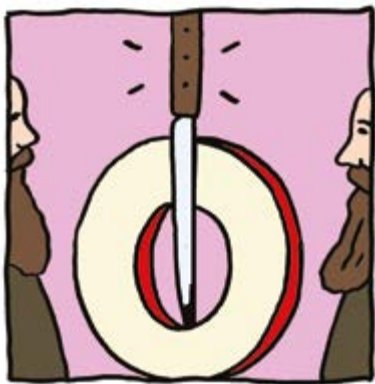


damovi a Evě se narodili dva synové: Kain a Abel. Později se však v Bibli píše, že také Kain se oženil a narodilo se mu dítě. Kde se ale vzala Kainova žena? Prvními a jedinými lidskými obyvateli Země měli být Adam a Eva. Těm se narodili dva synové. O dcerách se nic nepíše. Ostatně, i kdyby se jim dcera narodila, těžko by si ji mohl jejich syn vzít za ženu. To je další důkaz toho, že Bibli nelze brát doslovně.

Na druhou stranu současné vědecké výzkumy dokazují, že celé lidstvo má někde na počátku jen několik málo společných předků. Že jsme všichni potomky jen několika málo žen, které žily před desítkami tisíc let. A tak na biblické představě o jediném Adamovi a jediné Evě přece jen něco je.



KAIN A ABEL



ba bratři se lišili svým povoláním. Zatímco Abel se stal pastevcem, Kain obdělával půdu a pěstoval na ní obilí. Jednoho dne se rozhodli poctít Boha tím, že mu obětují část ze své úrody. Bůh však přijal jen to, co mu obětoval Abel, zatímco Kainovu oběť nepřijal. To je dost zvláštní

a nespravedlivé. Proč to Bůh udělal? Čím se Kain provinil, že Bůh nepřijal jeho oběť?

Kaina tahle nespravedlnost hluboce ranila a začal na svého bratra žárlit. Žárlil na něj tolik, že jej vylákal na pole a tam ho zavraždil. Spáchal strašný zločin: bratrovraždu. Bůh ho za to vyhnal z úrodné půdy. Kaina čekala těžká dřina, hlad a bída. Celý jeho další život byl oním zločinem poznamenán. Proto se také používá rčení „Kainovo znamení“ pro něco, co někoho poznamenává navždy a nejde to změnit.

Přestože na počátku stála nepochopitelná nespravedlnost ze strany samotného Boha, zločin to nemůže

ospravedlnit. Možná zde Bible vypráví o tom, že my lidé, ačkoliv bychom se k sobě měli chovat jako bratři, na sebe často žárlíme a závidíme si. Zdá se nám, že někomu jinému přeje Bůh víc. Anebo že někdo jiný má prostě víc štěstí. A mnohokrát v dějinách jsme se dopustili těch nejstrašnějších zločinů. Příběh Kaina a Abela je tak i náš příběh.



PŘED POTOPOU



dalších staletích se lidé na Zemi úspěšně rozmnožovali a postupně ji zaplňovali. V těchto prvních dobách žili velmi dlouho. Adam podle Bible zemřel ve svých devíti stech třiceti letech. Nejvíce se však dožil jistý Metuzalém: bylo mu devět set šedesát devět let, když zemřel.

Proto se o někom, kdo je hodně starý, říkávalo: „Je starý jako Metuzalém.“

V této části Bible je také jedno velmi zvláštní a záhadné místo. Píše se tam, že se synům božím zalíbily lidské dcery, brali si je za ženy a plodili s nimi děti. Někteří lidé si to vykládají tak, že se syny božími myslí mimozemšťané, kteří kdysi dávno přilétli na naši Zemi a smísili se tu s našimi dávnými předky.

Bůh se pak podle Bible obával, aby lidstvo nezískalo příliš mnoho božských vlastností, a zkrátil lidský věk na stále ještě úctyhodných sto dvacet let. Což je věk, který i dnes mnozí vědci považují za maximální, jakého bychom se v budoucnu díky pokroku v medicíně a vědě mohli běžně dožít.

NOE A POTOPA SVĚTA



o čase, když se Země zaplnila lidmi, byl Bůh jejich chováním velmi zklamaný. Viděl samou špatnost, krutost a zlé úmysly. A rozhodl se, že své dílo zničí. Použil k tomu obrovskou potopu, které se v Bibli říká potopa světa. Na Zemi při ní nemělo zůstat žádné místo suché

a všechno živé kromě ryb tak mělo zahynout. Jenom Noe byl slušný člověk, a tak se Bůh rozhodl, že ho zachrání. A s ním všechny jeho potomky, ale také každý zvířecí druh. A tak Bůh Noemovi přikázal postavit velikou loď, které se v Bibli říká archa. Od každého druhu měl Noe do archy vzít jednoho samce a jednu samici.

V dnešní době také uvažujeme, jak zachránit některé živočišné a rostlinné druhy, kterým hrozí vyhubení. Můžeme říct, že myšlenka Noemovy archy byla velmi pokroková. Byla to první úvaha o zachování genetického bohatství naší Země. Vědci se dnes snaží uchovat dokonce i semena běžných rostlin a obilí — to pro případ, že by nějakou pro nás významnou rostlinu postihla nevyhléditelná nemoc

